

Vannforskriften – landbrukstiltak i Agder

RMP – miljøtema avrenning til vann og utslipp til luft

Solfrid Mygland, Landbruksavdelingen

Statsforvalteren i Agder

7. oktober

Målet med helhetlig vannforvaltning:

Godt vannmiljø

«sikre helhetlig beskyttelse og
bærekraftig bruk av vannforekomstene»

(vannforskriften § 1: Formål)

Forvalte vannet der det renner

Nedbørsfeltbasert, på tvers av administrative grenser

Agder vannregion

Sira-Kvina

Lygna

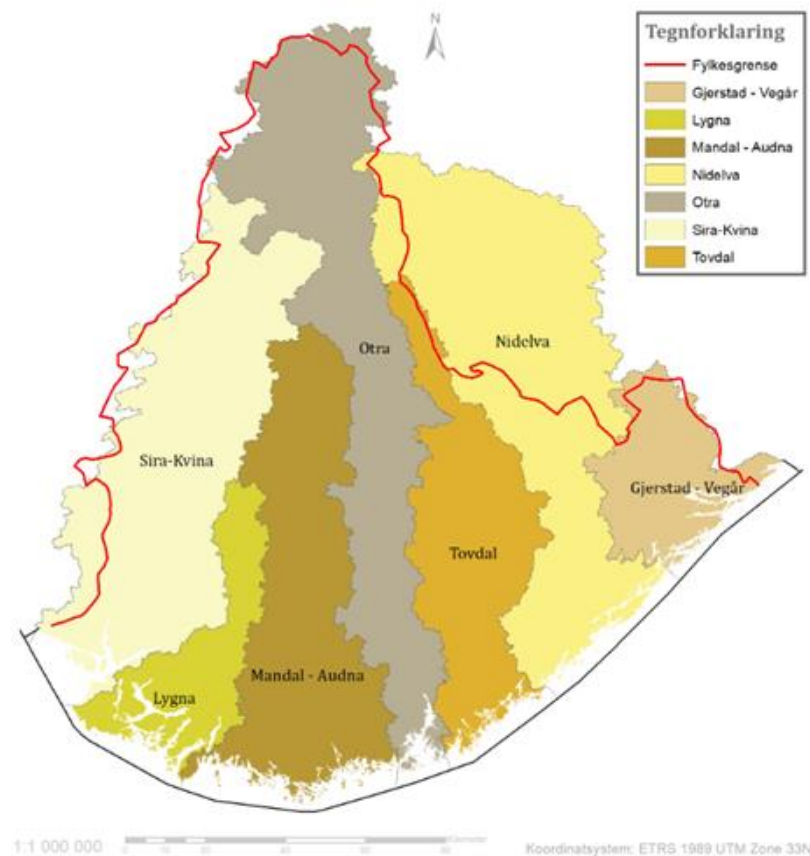
Mandal-Audna

Otra

Tovdal

Nidelva

Gjerstad-Vegår

Forslag til plandokumenter var på høring til 17. juni 2021

VÅRT VERDIFULLE VANN

FORSLAG TIL REGIONAL
VANNFORVALTNINGSPLAN
2022 – 2027
AGDER VANNREGION

UTKAST 01.03.2021

 vann fra fjell til fjord

VÅRT VERDIFULLE VANN

FORSLAG TIL REGIONALT
TILTAKSPROGRAM
2022 - 2027
AGDER VANNREGION

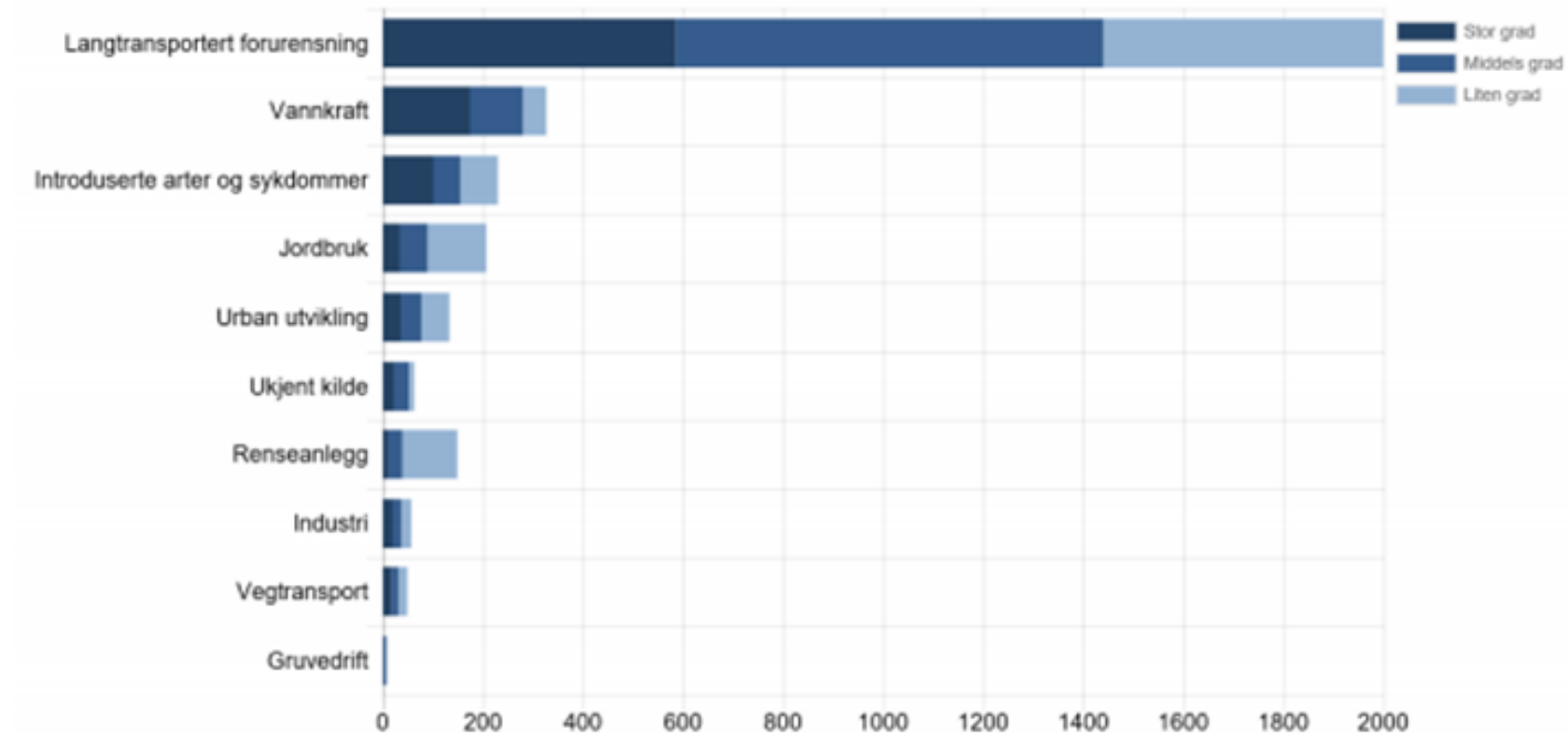

UTKAST 01.03.2021

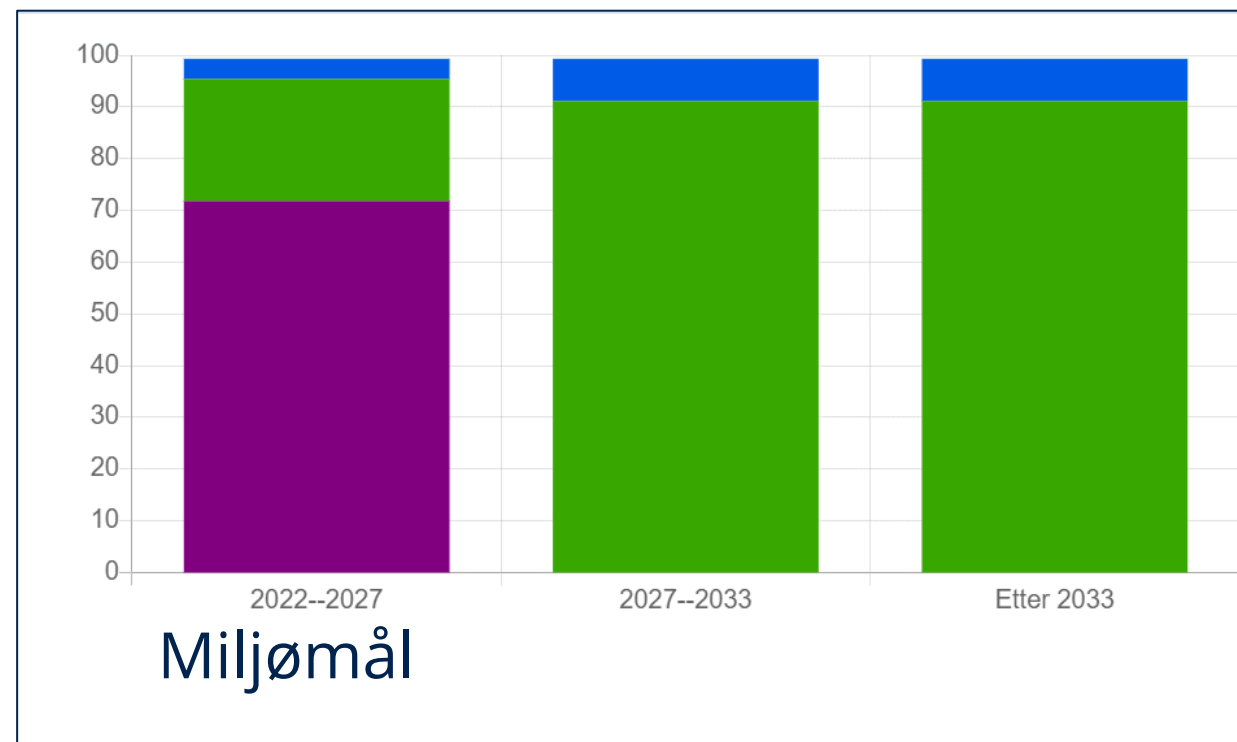
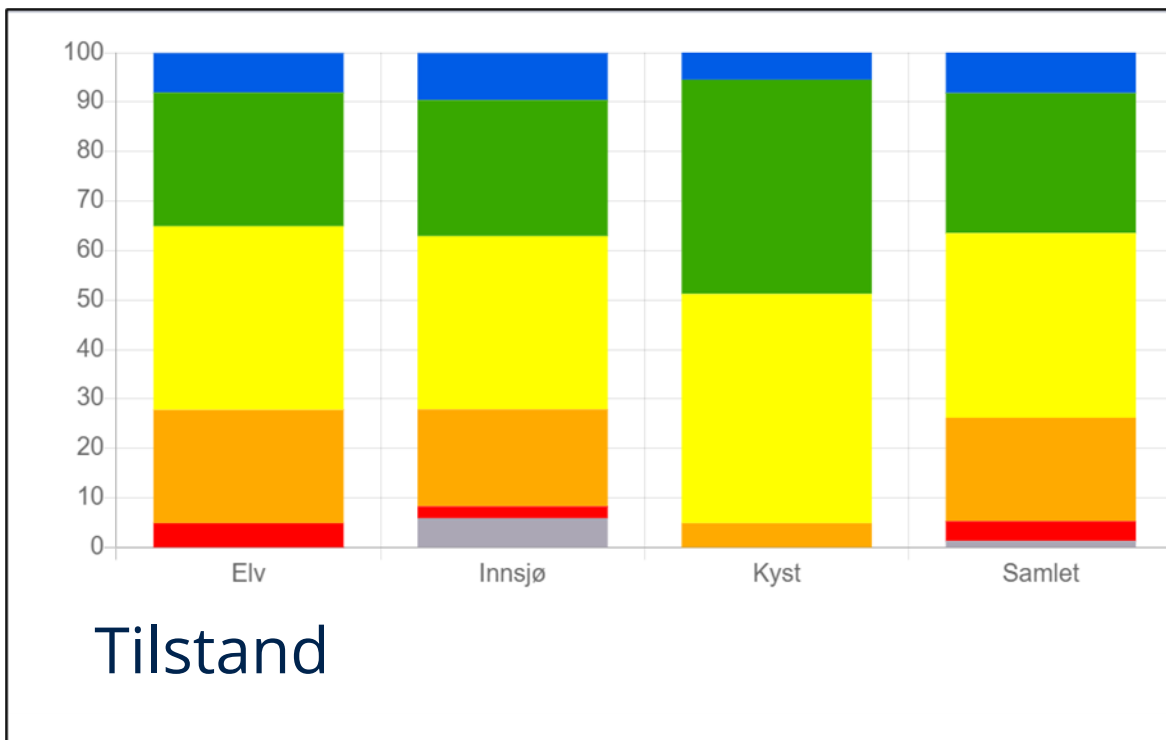
 Agder vannregion www.vannportalen.no/agder

Hovedutfordringer i Agder

Naturlige vannforekomster

Tiltak for å nå miljømålene

- Forslag til tiltak for å beskytte mot forringelse, forbedre og gjenopprette tilstanden i vannet
- Forslag til typer av tiltak og overslag over kostnader; ikke detaljer som foregriper saksbehandling

Ny aktivitet og inngrep

Det skal som hovedregel ikke gis tillatelse til ny aktivitet eller nye inngrep som kan medføre at miljømålene ikke nås eller at tilstanden forringes (jf. § 12 i vannforskriften).

Vannforskriftens § 12

(ny aktivitet eller nye inngrep):

Ny aktivitet/inngrep i en vannforekomst kan gjennomføres ... om miljømålene ikke nås eller at tilstanden forringes, hvis dette skyldes:

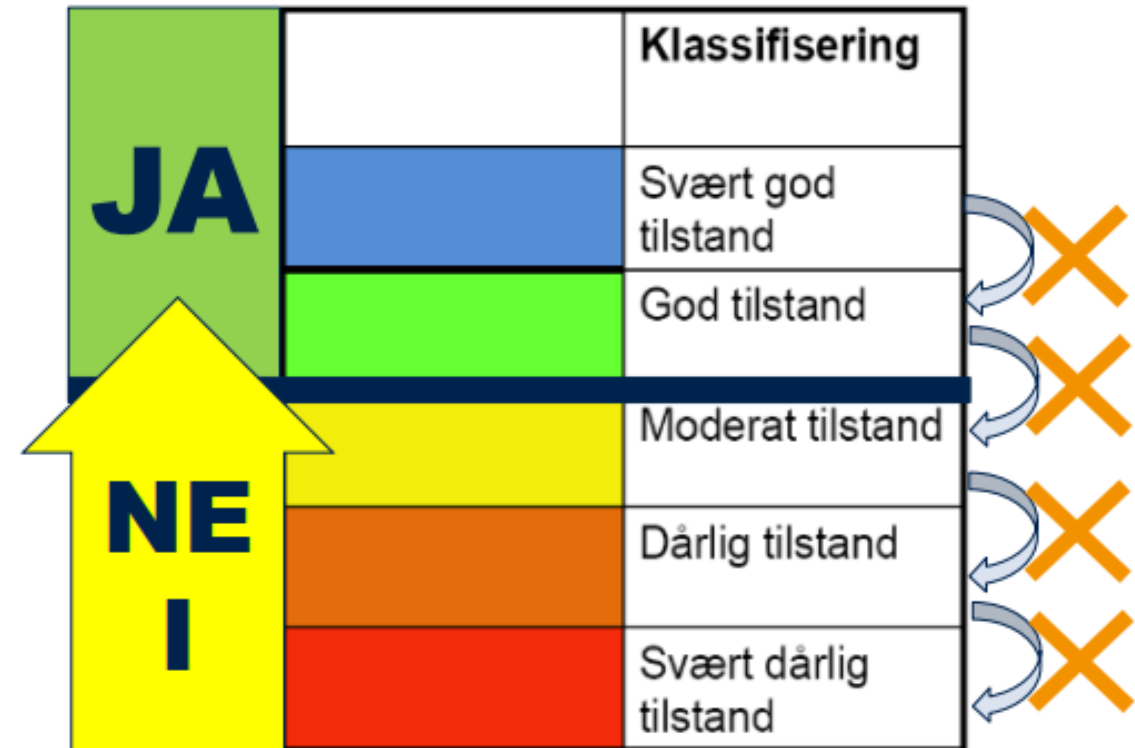
- A) nye endringer i de fysiske egenskapene ved en overflatevannforekomst eller endret nivå i en grunnvannforekomst, - eller
- B) aktiviteten ikke forverrer miljøtilstanden... mer enn fra svært god ... til god tilstand!

Wilkår:

- A) begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand,
- B) samfunnsnyttene ... er større enn tap av miljøkvalitet, og
- C) alt annet er vurdert, dvs. ingen andre alternativer!

Hvis sårbar resipient

- Vurder evt. **rensetiltak** gjennomført sammen med søknad (f.eks. fangdam før utløp i sårbar resipient)

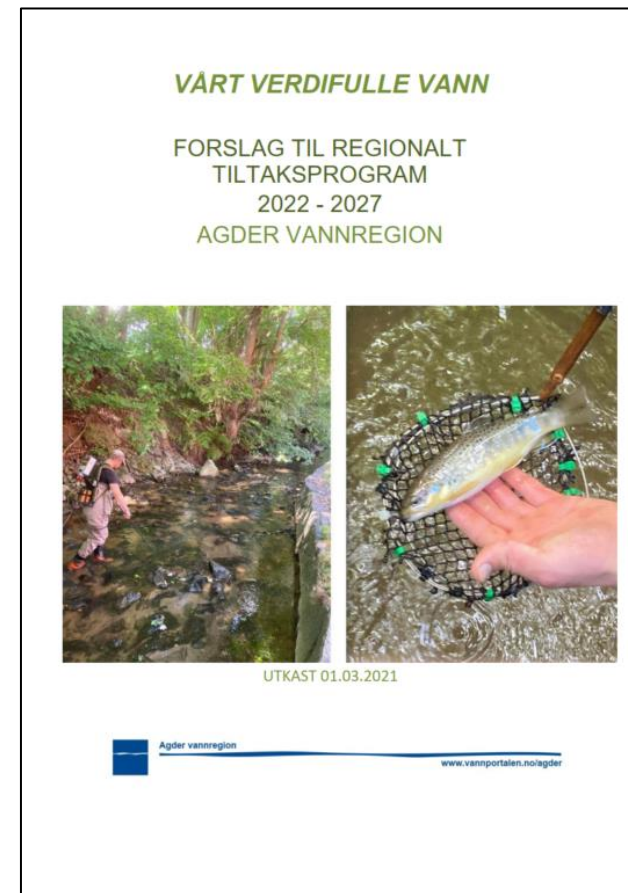
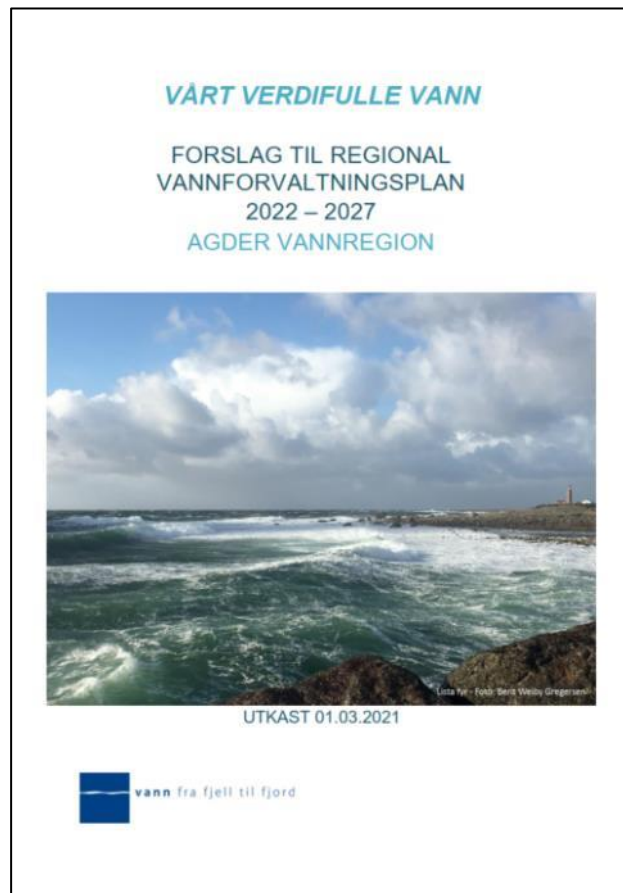

Prioriteringer

- Tiltaksområder
 - Forsuring
 - Vannkraft
 - Forurensa sediment
 - Fremmede arter
 - Krypsiv
 - Forsøpling
 - Fysiske hindringer
 - Næringstilførsel

Utkast til vannforvaltningsplan og tiltaksprogram - landbruk

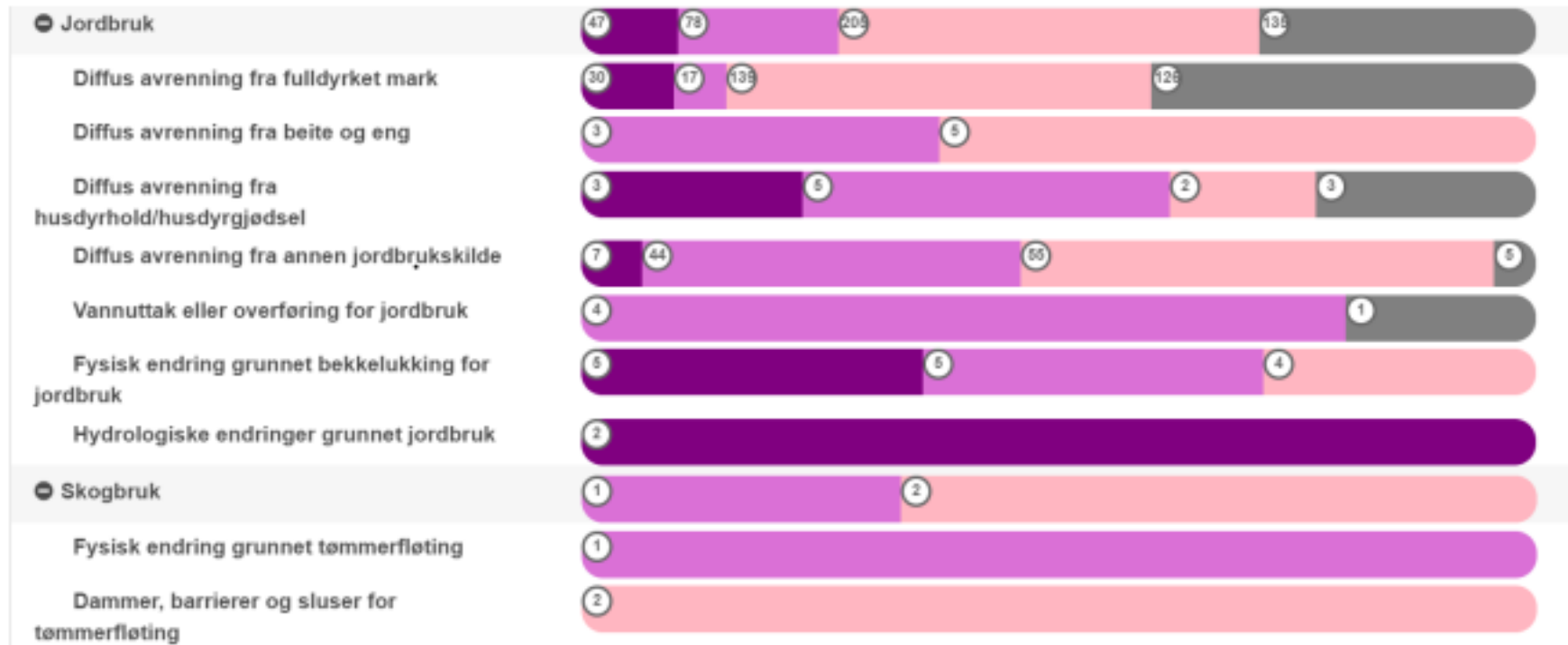
Prioritering av tiltak i Agder vannregion – næringstilførsel

Tiltak	Virkemidler/Behov
<ul style="list-style-type: none">• Utbedring av kommunalt avløpsanlegg med lekkasjer.• Utbedring av private renseanlegg som ikke oppfyller rensekrav.• Tilknytning av private spredte avløpsanlegg til offentlig avløp.• Begrense avrenning fra jord- og skogbruk.• Gjenåpne kystbukter som gror igjen pga. næringstilførsel (aktive kilder må stoppes først).• Tilsyn og kontroll av kommunale og spredte avløpsanlegg.• Tilsyn og kontroll av større avløpsanlegg (kap. 14), og revisjon av tillatelser.• Tilsyn med gjødselkjellere.• Opplæring i og oppfordring til vannvennlig jord- og skogbruk.• Arbeid med klimakalkulator og rådgivning som bidrar til mindre avrenning til vannmiljø.	<ul style="list-style-type: none">• Forurensningsloven og -forskrift.• Finansiering: avsette ressurser og midler i kommunebudsjett.• Hovedplan vann- og avløp.• Lokal forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg.• Lokal forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll av avløpsanlegg• Gjødselvareforskriften• Regionalt miljøprogram (RMP) og Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL).• Initiativ fra kommuner og frivillige
Ansvarlig myndighet: Kommuner, Statsforvalteren, frivillige organisasjoner	

Tabell: Utklipp fra Regional vannforvaltningsplan for Agder - 4.2.9. Næringstilførsel

Påvirkning og påvirkningsgrad fra jordbruk og skogbruk

Figur 6-1. Påvirkninger og påvirkningsgrad fra jordbruk og skogbruk samlet for innsjø, elv, kystvann og grunnvann. Forklaring på fargeskala: Stor grad (mørk lilla), middels grad (rosa), liten grad (lyserosa) og ukjent grad (grå). Kilde: Vann-nett, 18. desember 2020.

Figur: Utklipp fra Regionalt tiltaksprogram, 6.1. Tilstand og utfordringer

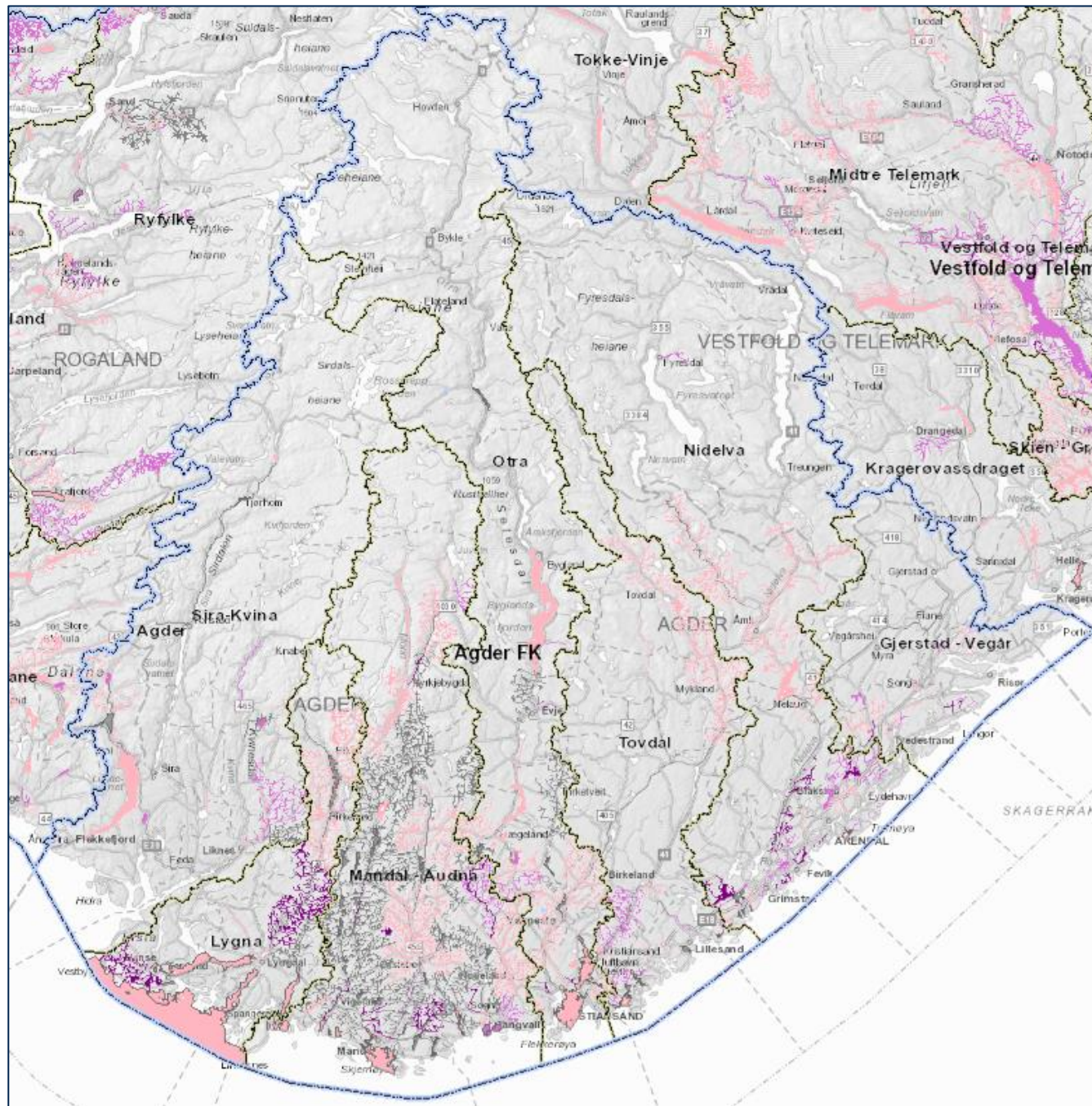

Påvirkning på vannforekomstene fra jordbruket

Vann-nett 10. mai 2021

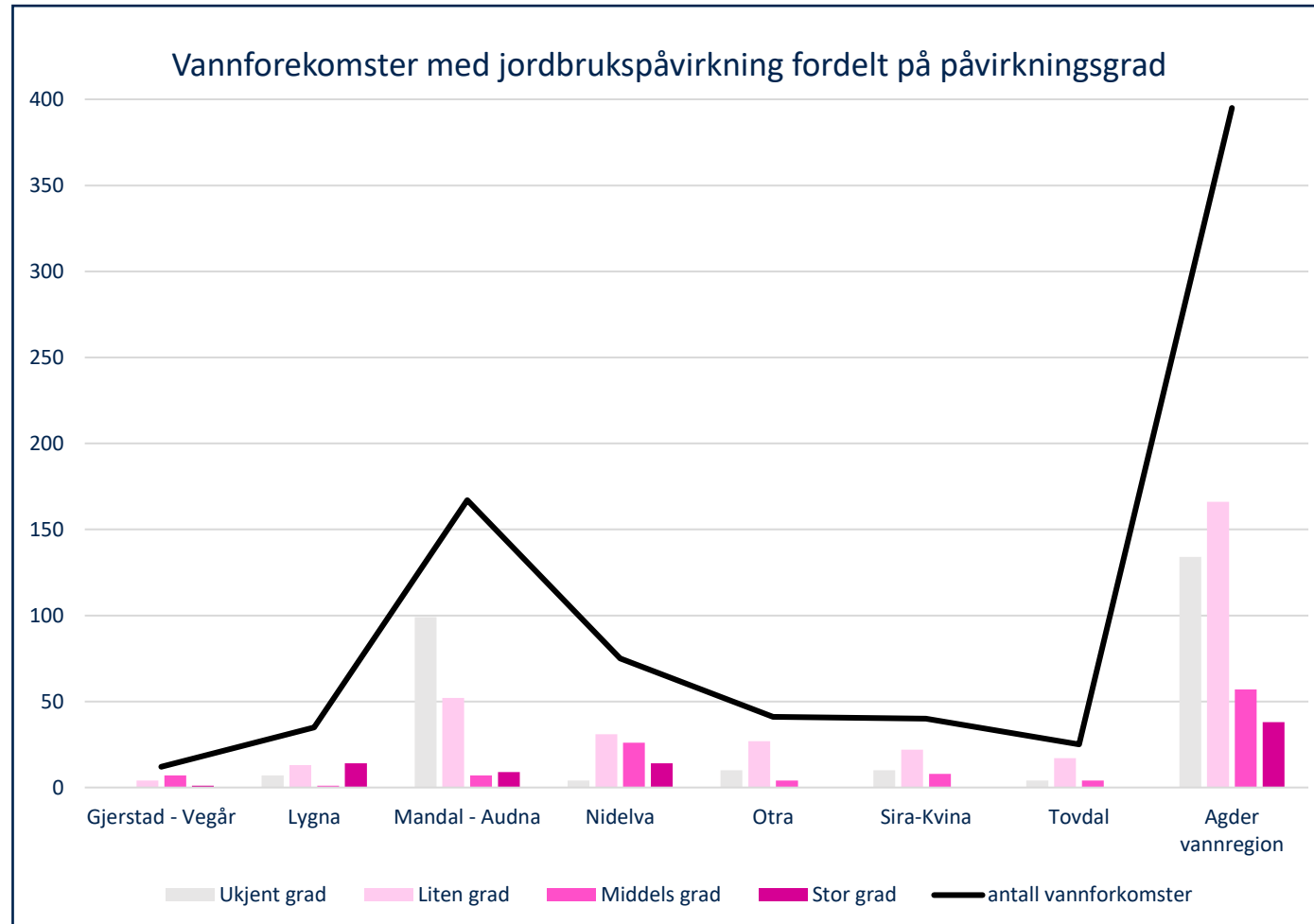
Grad av påvirkning fra jordbruk:

- Liten grad
- Middels grad
- Stor grad
- Ukjent grad

Påvirkning på vannforekomstene fra jordbruket

Tiltak mot næringssalter og jorderosjon, registrert i vann-nett

Tiltak mot næringssalter og jorderosjon i Agder					
KTM 2 og 17 Tiltak mot næringssalter og jorderosjon	Antall tiltak	Investeringskostnad	Driftskostnad	Enhet	Antall enheter
Grunnleggende tiltak					
MT287 Utvidet gjødsellagerkapasitet	1	5 000 000	0	vannforekomst	1
MT289 Gjødsellager, pressaft og andre punktbelastninger	1	150 000	0	år	1
MT374 Kontroll av gjødslingsplan og plantevernjournal	1	0	0		
SUM	3	5 150 000	0		
Supplerende					
MT43 Grasdekt kantsone mot vassdrag i åker	1	0	0		
MT43 Grasdekt kantsone mot vassdrag i åker	2	14 220	1 370	meter	1 559
MT45 Gras på arealer utsatt for flom og erosjon	1	200 000	0	vannforekomst	1
MT46 Fangvekster	5	12 700	6 400	dekar	191
MT46 Fangvekster	2	4 600	0		46
MT285 Ingen jordarbeiding om høsten mm	19	98 560	303 100	dekar	2 824
MT285 Ingen jordarbeiding om høsten mm	2	0	0		
MT292 Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel	7	0	0		0
MT347 Miljøavtaler i landbruket	2	0	0		
MT348 Kantsone mot vassdrag i eng	1	0	0		
SUM	42	330 080	310 870		

Tabell: Utklipp fra Regionalt Tiltaksprogram for Agder – 6.2.1 Tiltak mot næringssalter og jorderosjon. Kilde: Vann-nett, 28. januar 2021

Vurdering av måloppnåelse:

- Forventet forbedring av tilstanden i berørte vannforekomster, men lite sannsynlig at miljømålene nås
 - Fortsatt behov for å bedre kunnskapsgrunnlaget til å vurdere om det er behov for å gjennomføre flere tiltak.
 - Effekt av tiltakene må ses i sammenheng med andre påvirkninger, som spredt avløp
 - Det tar tid før tiltakene virker
 - Endringer i klima kan medføre økt avrenning av jord og næringsstoffer
 - Bedriftsøkonomiske forhold for den enkelte bonde vil være avgjørende for hvor stor andel av frivillige tiltak som gjennomføres.

Nasjonale føringer til jordbruket i vannarbeidet

- brev fra KLD 19. mars 2019

- Statsforvalternes og kommunenes hjemler til å stille krav til gjennomføring av miljøtiltak tas i bruk der det er nødvendig for at miljømålene etter vannforskriften nås innen 2027, og senest innen 2033.
- I områder hvor iverksatte tiltak ikke er tilstrekkelige.....innføres mer forpliktende krav (bekreftet i brev fra LMD til Statsforvalteren 4. januar 2021, miljøkrav i regional forskrift.
- Kommunens adgang etter gjødselvereforskriften: *anledning til å stille mer restriktive krav til spredetidspunkt, spredeareal og spredemengde*

Virkemidler og tiltak - landbruk

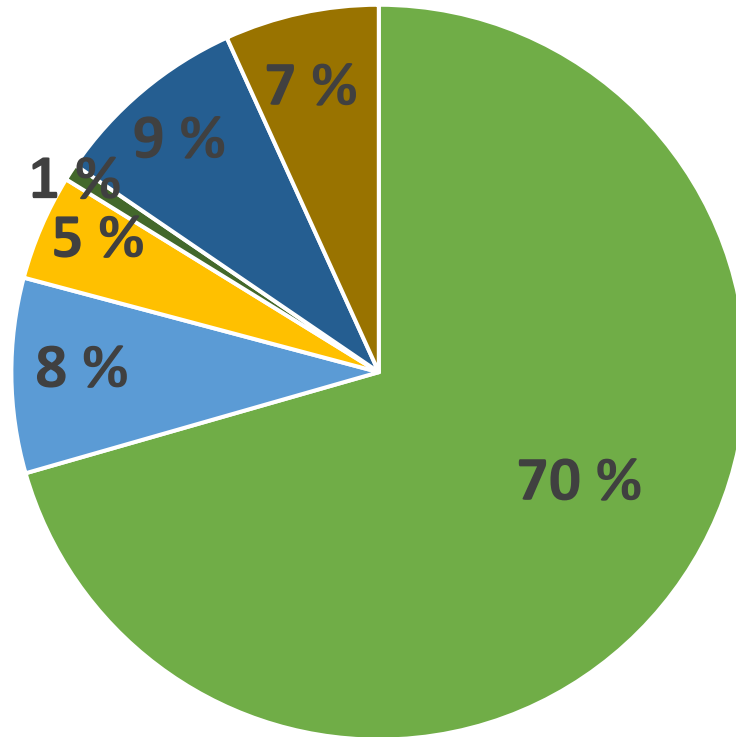
<https://www.vannportalen.no/veiledere/Virkemidler-og-tiltak-i-vannforvaltningen-01.12.2020/>

- Tiltak for å redusere næringsavrenning fra jordbruk
- Tiltak for å restaurere jordbruksvassdrag
- Tiltak for å redusere avrenning fra plantevernmidler fra jordbruk
- Rådgivingstjeneste for jordbruk
- Tiltak for å redusere sedimenter fra jorderosjon og overflateavrenning
- Tiltak for å forebygge eller kontrollere forurensing fra skogbruket

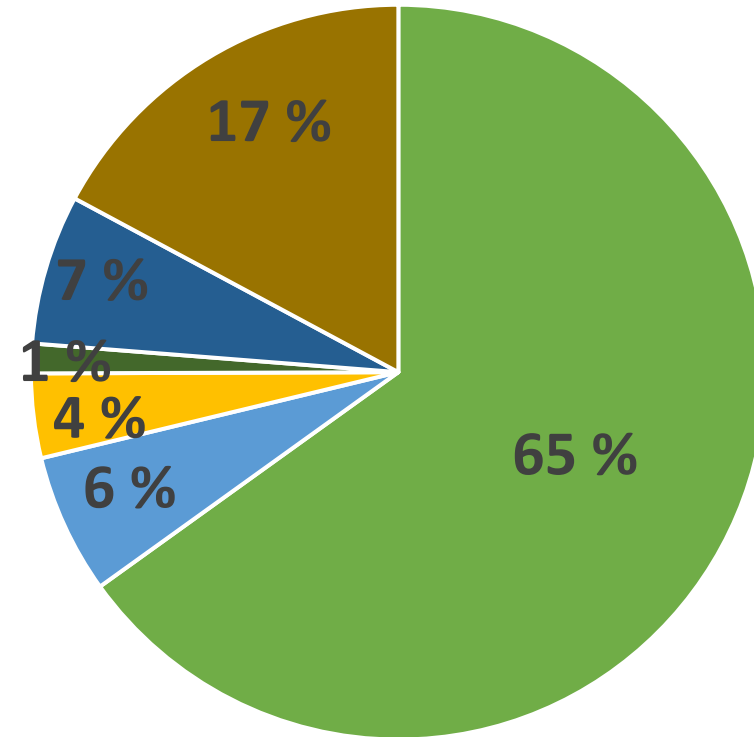

Regionale miljøtilskudd (RMP), Agder

RMP 2013

RMP 2020

Regionale miljøtilskudd (RMP) - vannmiljøtiltak

Avrenning til vann

- Ingen jordarbeiding om høsten (MT285)
- Fangvekster sådd etter høsting (MT46)
- Grasdekt kantsone i åker (MT43)

Fangvekster: Raigras og rug sådd etter høsting av tidligpotet, Søgne. Foto: Sigbjørn Leidal, NLR Agder.

Utslipp til luft

- Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel (MT292)
 - Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel
 - Spredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding
 - Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange

Slangespreder med tilførselsslange, Mandal. Foto: Jan Karstein Henriksen, NLR Agder.